

تهمت

تهمت نیز یکی از گناهان کبیره است که از نظر اسلام امری به شدت مذموم و ناپسند است. لذا خداوند متعال برای شخص تهمت زننده مجازات هایی را در نظر گرفته است که انسان را بر آن وا می دارد که هیچ گاه نزدیک این عمل قبیح نگردد تا از عقوبت الهی در امان بماند. چنانچه پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: “من بهت مومنا او مومنه او قال فيه ما ليس فيه اقامه الله تعالى يوم القيامة على تل من نار حتى يخرج مما قال فيه” (کسی که به مرد و یا زن با ایمان تهمت بزند و یا درباره او چیزی بگوید که در او نیست ، خداوند در روز قیامت او را بر تلی از آتش قرار می دهد تا از مسئولیت آنچه که گفته است در آید.

ذات اقدس پروردگار نیز در مورد عقوبت افرادی که به زنان عقیفه و پاکدامن تهمت می زنند می فرماید: “والذين يرمون المحصنات ثم لم ياتوا بربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلده و لا تقبلو لهم شهادة ابرا و اولئك هم الفاسقون” (و کسانی که زنان پاکدامن را متهم می کنند سپس چهار شاهد (بر ادعای خود) نمی آورند آنها را هشتاد تازیانه بزنید و هرگز شهادتشان را نپذیرید و آنها فاسقانند) .

حال با توجه به آیه و روایتی که بیان گردید در می یابیم شخص تهمت زننده در اصل آنچه را که در شان یک مسلمان نمی باشد به او نسبت داده و با این کار خود خشم ذات اقدس پروردگار را برای خویش به ارمغان می آورد به طوری که خداوند متعال اشخاصی را که به زنان پاکدامن تهمت می زنند به عنوان فاسق نام برده و آنان را با ۸۰ تازیانه در دنیا مجازات می فرماید. چنانچه در آخرت نیز آن شخص را بر تلی از آتش قرار داده تا از مسئولیت آنچه که گفته است رهایی یابد.

دروغ، منشاء تهمت

همان طور که در مطالب قبل بیان گردید دروغ یکی از بزرگترین گناهان است که کلید گناهان دیگر نیز می باشد به طوری که کسی که به فرد با ایمانی تهمت بزند در اصل منشاء آن دروغی است که فرد بر زبان خویش جاری ساخته یعنی کسی که تهمت می زند در اصل دروغ می گوید و این تهمت مسبب و منشاء آن دروغگویی است.

ریشه های درونی تهمت

ریشه رفتار ناپسند و زننده تهمت را مانند بسیاری از رفتارهای زشت دیگر، باید در رذایل اخلاقی که از عدم اعتدال قوای درونی انسان پدید می آیند، جست.

«حسد» «ترس از مجازات» «طمع» رذایلی هستند که موجب ارتکاب این رفتار زشت از آدمی می شوند. گاه انسان را روی حسادت به کمالی که در دیگری وجود دارد به متهم ساختن وی اقدام می کند تا به این وسیله کمال او نادیده گرفته شود.

شخص گاه به سبب واهمه ای که از مجازات در برابر کرده زشت خویش دارد، به دیگری اتهام می زند و گاه حرص و طمع برای رسیدن به مقام و رتبه متهم، او را به تهمت وا می دارد؛ البته توجه به این نکته ضرورت دارد که توهّم و بدگمانی پدید آمده از نیروی درونی «واهمه» در تمام این موارد نقش مهمی را ایفا می کند.

پیامدهای زشت تهمت

تهمت آثار شومی هم برای تهمت زننده و هم برای تهمت زده شده به بار می آورد که می توان آنها را در دو عنوان ذیل جای داد:

۱. پیامد تهمت بر بعد معنوی انسان

در روایتی از امام جعفر صادق (ع) در این باره آمده است:

إذا اتهم المؤمن أخاه انما الايمان من قلبه كما ينماث الملح في الماء.

آن گاه که مومن به برادر مومنش تهمت زند، ایمان در دل او ذوب می شود؛ همان گونه که نمک در آب ذوب می شود.

همان طور که از این روایت برمی آید، تهمت موجب از بین رفتن ایمان مومن می شود.

در توضیح این مطلب باید گفت که بسیاری از اعمال انسان بر ایمان او تاثیر می گذارد. همچنین درباره این اعمال، دو حالت «انجام» و «ترك» وجود دارد که هر دو حالت، در بعد ایمانی او موثر است. ترك واجبات از سویی و انجام گناهان از سوی دیگر، ایمان انسان را ضعیف می کند. «ترك واجب» و «انجام حرام» را می توان دو گونه از کفر عملی به شمار آورد که «انجام حرام» شامل «تهمت» هم می شود و ضعف و نابودی ایمان را در پی دارد.

۲. پیامد تهمت بر روابط انسانی

تهمت مایه نابودی حریم برادری و روابط انسانی میان افراد جامعه بشری است و جو عدم اعتماد و ترس از اطمینان را فراهم می سازد.

امام جعفر صادق (ع) فرمود:

من اتهم اخاه فی دینه فلا حرمة بینهما.

کسی که برادر دینی اش را متهم کند به او تهمت بزند، بینشان حرمتی وجود ندارد.

منظور از کلمه «فی دینه» در جمله «من اتهم اخاه فی دینه» چه تهمت زدن به «برادر ایمانی» باشد، به این صورت که کلمه «فی دینه» را صفتی برای کلمه «اخاه» بدانیم و چه متهم کردن او در امور دینی باشد، تفاوتی در ثمره زشت تهمت پدید نمی آید؛ چرا که دین الهی مانند ریسمانی است که همه به آن چنگ می زنند و در اثر توسل به آن با هم رابطه برادری ایمانی برقرار می کنند که این یوند از پیوند نسبی و سببی بسیار محکم تر است. با تهمت زدن به برادر یا خواهر دینی، این رابطه محکم قطع می شود.

انسان عاقل و متدینی که به مبدا و معاد اعتقاد دارد، هیچ گاه به دیگری تهمت نمی زند. حتی اگر انسانی دین نداشته باشد، سرشت انسانی اش به او اجازه این کار را نمی دهد، مگر آن که از فطرت پاك انسانی به خوی حیوانی گرویده باشد.

با بررسی این مساله در جامعه، مشاهده می شود که افرادی برای رسیدن به اهدافی شیطانی می کوشند دیگران را مورد «تهمت» و «بهتان» قرار دهند؛ ولی در نهایت امر، به ذلت و بیچارگی کشیده خواهند شد.

موضع ابلیس در برابر تهمت و بهتان

تهمت و بهتان به اندازه ای زشت و زننده است که حتی شیطان هم از انجام دهنده آن دو بیزاری می جوید. شیطان از رفتارهای زشت و اعمال خلاف استقبال می کند؛ ولی برخی از رفتارهای ناروا آنقدر زشت و پلیدند که شیطان هم آنها را تایید نمی کند. یکی از این اعمال، نابود کردن وجهه افراد در جامعه، و ریختن آبروی آنها به وسیله بهتان یا تهمت است.

امام جعفر صادق (ع) در این زمینه می فرماید:

من روی علی مومن روایه یرید بها شینه و هدم مروءته لیسقط من اعین الناس اخرجه الله من ولایته الی ولایه الشیطان، فلا یقبله الشیطان.

اگر کسی سخنی را بر ضد مومنی نقل کند و قصدش از آن، زشت کردن چهره او و از بین بردن وجهه اجتماعی اش باشد و بخواهد او را از چشم مردم بیندازد، خداوند او را از محور دوستی خود خارج می کند و تحت سرپرستی شیطان قرار می دهد؛ ولی شیطان هم او را نمی پذیرد.

ذوب شدن ایمان

تهمت یکی از گناهانی است که ایمان را از بین می برد و باعث می گردد فرد تهمت زننده اثرات ناشی از آن تهمت را بر بار آخرتی خویش افزوده و حمل نماید و پاسخگوی هر یک از آن اثرات باشد. چنانچه امام صادق (علیه السلام) فرمودند: “البهتان علی البری اثقل من جبال راسیات” (کسی که برادر مسلمانش را متهم می کند ایمان در قلب او ذوب می شود همانند ذوب شدن نمک در آب).

لذا بر هر مسلمانی واجب است که از این گناه بزرگ که ایمان انسان را به نابودی کشیده و باعث از بین رفتن آبروی برادران دینی می گردد دوری گزیده و از شر آن به ذات اقدس پروردگار پناه ببریم. ان شاءالله که تابع باشیم.

